

(ÜGYE) Ugye, nem is olyan egyszerű!

A nyílászárókra vonatkozó előírásokat a közelmúltig magyar követelményszabványok tartalmazták. A külső homlokzati ablakok, erkélyajtók, tetőablakok és bejárati ajtók megfelelőségigazolásának alapja azonban a 2006-ban megjelent MSZ EN 14351-1:2006 számú európai termékszabvány [5] lett, mely 2010. január 31-ét követően a termékek CE-jelölésének a műszaki alapját képezi.

Műszaki dokumentáció

A teljesítőképességi jellemzők megállapításához első lépés annak eldöntése, hogy mely termékek tartoznak egy típus-

családba, milyen termékek rendelkeznek azonos vagy hasonló jellemzőkkel. Ehhez el kell készíteni típusonként a műszaki dokumentációt. Először a termék általános leírását kell elkészíteni, amelyben rögzíteni kell az első típusvizsgálaton átesett minta jellemzőit.

Tudni kell, hogy attól eltérni (más anyagokat beépíteni, vagy eltérő profilt alkalmazni) nem lehet. Biztosítani kell a gyártott termék összehasonlításának lehetőségét a termékleírással, ezért a gyártó által készített, saját műszaki dokumentációt (termék, felhasznált anyagok stb.) naprakészen kell nyilvántartani. A termék épületbe való betervezéséhez szükség van a részletes, alkatrészelemeket felsoroló műszaki leírásra, mely tisztázza a vasalatok, a gumitömítések, az alkalmazott küszöb és vízvető típusát, valamint az üvegek és betétezés változatait. Ezek mérete, típusa, száma befolyással lehet a megállapított jellemzőkre is.

A beépítés körülményeinek tisztázására, illetve a részletmegoldások ismertetése céljából szükségesek lehetnek a beépítési rajzok és a méretarányos csomóponti rajzok. Ezeket a szerszámrendszerrel kapott dokumentáció alapján, de a konkrét összeállításnak megfelelően, a végterméket ábrázolva egy technikus el tudja készíteni. Néha több vál-

tozatra is szükség van (egyszeres vagy kettős gumizás, üveg vagy betét), gondolni kell az osztásokra és a csatlakozások, sorolások részleteire. A termékhez készített használati útmutató részét képezi a beépítés műveletének leírása és a falhoz való rögzítést magyarázó ábra, valamint a működési funkciók magyarázata is. Sokszor nem gondolnak a résszellőzőállás vagy az ötpontos zárás módjának ismertetésére, pedig sok félreértést okoz.

Első típusvizsgálat

Ha meghatároztuk a termékünket, megfelelően kiválasztott, a csoportot jellemző vizsgálati próbatesteken elvégzett első típusvizsgálattal megállapíthatók azokon a műszaki jellemzők. A termékszabvány 23 jellemzőt sorol fel, azonban nem mindegyiket kötelező akkreditált laboratóriumban mérteni. Több esetben lehetőség van számítási érték és táblázatos adat megadására, illetve a nem tipikus jellemzők (pl. robbanásállóság, lövedékállóság, hőterhelés) esetén a *jellemző nincs meghatározva* adat beírására. (Angol rövidítés: NPD = No performance determined.) Az NPD lehetőség nem használható ott, ahol a jellemzőnek legalább egy határértéket el kell érnie.

A gyártás ellenőrzése

A CE-jelölés azonban csak akkor alkalmazható, ha az első típusvizsgálati eredményeken kívül a gyártó a gyártás egyedi körülményeihez igazodó üzemi gyártásellenőrzést (ÜGYE) – angol változatban *Factory Production Control* (FPC) – alakít ki a vonatkozó rendelet [3] és a termékszabvány [5] 7.3 fejezet elvárásai szerint. A termékszabvány mindössze pár oldalon rögzíti az üzemi gyártásellenőrzésre vonatkozó előírásokat, azonban valamennyi gyártóra vonatkozik, függetlenül az alkalmazottak számától, és a termelés volumenétől. Tehát a füst és tűz gátló tulajdonságokkal nem rendelkező homlokzati nyílászárók gyártóinak vagy minőségirányítási rendszert, vagy üzemi gyártás-ellenőrzési rendszert kell bevezetni és működtetni.

Üzemi gyártásellenőrzés (ÜGYE) tartalmi követelményei az MSZ EN 14351-1:2006 szerint

■ Általános követelmények

Tartalmi és formai szempontból a szabvány hivatkozik az EN ISO 9001 számú szabvány követ-

elményeire, ezért az eljárás rögzítése során ezen szabvány szempontjait is be kell tartani.

Formailag akkor nyomon követhető, mindenre kiterjedően ellenőrizhető.

■ Technológiai leírás

A technológiai leírás lényegében az adott gyártó gyártási folyamatának leírása, amely majdnem minden gyártónál eltérő (gyártási módszer, alapanyag-átvétel, gyártási szakaszok, megengedett eltérések), ahogy eltérő minőségi és műszaki tulajdonságokkal rendelkeznek a különböző gyártók termékei is. Célszerű külön kezelni a CE-jelöléssel rendelkező és nem rendelkező alapanyagokat, mivel a CE-jelölt termékekről azt kell feltételezni, hogy azok mindenben megfelelnek a szabványi előírásoknak. Azok megfelelőségét csak akkor kell vizsgálni és a vizsgálati eredményeket naplóban rögzíteni, ha komoly gyanú merül fel a jelölt alapanyag/termék nem megfelelőségéről. A technológiai leírás elemeit úgy célszerű rögzíteni, hogy a termék műszaki tulajdonságait nem befolyásoló későbbi fejlesztések miatt ne kelljen megváltoztatni a dokumentumot.

■ Ellenőrzés

Az ellenőrzés elemei közé tartozik az érvényességi terület, az ellenőrzés eszközeinek rögzítése, a mintavétel gyakoriságának megadása, az ellenőrzött tulajdonság, az ellenőrzési eljárás, a minősítés és értékelés, valamint a dokumentálás. Az ellenőrzési eljárások a technológiai utasításból bonthatók le. Rögzíteni kell a még megengedett pontossági és egyéb eltéréseket. Ennek betartása biztosítja az egyenletes, megbízható minőséget.

■ Ellenőrzési napló

Az ellenőrzési naplót az ellenőrzési utasításban foglalt eljárások dokumentálására kell kialakítani, és naprakészen vezetni a szabvány 7.3.3.–4-5-6. szakaszai szerint. Ebben rögzítik az ellenőrzési eredményeket, adnak a javításokra intézkedéseket, és megfelelő ideig dokumentáltan megőrzendő. Ez a dokumentum tartalmazza az ellenőrzött tétel (pl. megrendelésszám) azonosítóját is, melyet a megfelelőségi nyilatkozatokban fel kell tüntetni. Így biztosítható a gyártás ellenőrzés és a vevő által megrendelt termék közötti kapcsolat.

■ Mérőeszközök kezelése

Az ellenőrzéseket, méréseket kalibrált mérőeszközre visszavezethető pontosságú ellenőrzött napi használatú, nyilvántartott mérőeszközökkel kell végezni. Ezért a következő mérőeszköz-nyilvántartási dokumentumokat célszerű elkészíteni és kezelni:

- Mérőeszköz-nyilvántartás
- Pontosság-ellenőrzési és elosztási jegyzék

■ Bevezetési dokumentumok

A termékszabvány rögzíti, hogy a gyártónak gyártóegységként ki kell jelölnie egy felelőst és biztosítani szakképzett (megfelelően kioktatott) személyt, hogy létrehozható és fenntartható legyen az ÜGYE. Ezért az üzemi gyártásellenőrzést bevezető dokumentumok között megfelelő tartalmú igazgatói/vezetői utasítást és oktatási naplót is ki kell alakítani.

■ Felülvizsgálat

Az üzemi gyártásellenőrzés kialakítása és a termék gyártásközi ellenőrzése a 3. megfelelőségigazolási módozatnál a gyártó felelősségi körébe tartozik. Azonban szigorúbb feltételeket a gyártó vállalhat. Így az időszakos termékellenőrzések egy részét elvégeztetheti külső partner bevonásával, illetve a gyártás-ellenőrzési rendszer felülvizsgálatába is bevonhat külső ellenőrző, tanúsító testületet. A külső tanúsítás, a termékek akkreditált laborral történő időszakos ellenőrzítésének célja az elismertség körének bővítése lehet.

Rendszergazdai támogatások

A nyílászárógyártók örömmel vették a CE-jelölési mizériában azt a könnyűnek tűnő lehetőséget, hogy kevés saját dokumentáció elkészítésével, profilszállítói, rendszergazdai segítséggel olcsón hozzájuthatnak a CE-jelöléshez szükséges dokumentumokhoz. Az tény, hogy a rendszergazdai dokumentáció jól kidolgozott, mindent rögzít, amit egy általános dokumentáció tartalmazhat. Az azonban már nagyon nagy baj, ha csak erre hagyatkozik a gyártó, és nem alkalmazza a saját dokumentációs elemeket.

A termék leírása

A termékre vonatkozó leírást pontosan tartalmazza a szerzőszámgyártói, rendszergazdai dokumentáció, azonban tudni kell, hogy attól eltérni (más anyagokat beépíteni vagy eltérő profilt alkalmazni) nem lehet. Biztosítani kell a gyártott termék összehasonlításának lehetőségét az első típusvizsgálati dokumentumokban rögzített termékleírással, ezért a gyártó által készített, saját műszaki dokumentációt (termék, felhasznált anyagok stb.) naprakészen kell nyilvántartani.

A megfelelőségi nyilatkozat

Ez külföldön az Építési Termék Direktíva szövegezésén alapszik, nem veszi figyelembe a magyar jogszabályi előírások szigorúbb elvárásait. A rendszergazdai iratminta sokszor európai közösségi nyilatkozat tartalmú. A nyújtott dokumentum a 3/2003. (I. 25.) BM–GKM–KvVM együttes rendelet szerint hiányos lehet a következők miatt. Nem biztosítja a termék nyomon követhetősége érdekében a kapcsolatot a termék, a gyártó és a gyártás között. Műszaki

specifikációként nem a hatályos magyar szabványra hivatkozik. Nem adja meg a megfelelőségi nyilatkozat érvényességi idejét.

A CE megfelelőségi jelölés (címké)

Ez sokszor hiányzik, hiányos. Nem azonosítható a termék-típus, nem tartalmazza azokat a gyártási számokat, amelyek a termék (szállítmány) azonosíthatóságát lehetővé teszik.

Használati útmutató

A nyújtott külföldi rendszergazdai anyagok rendszerint nem követik a magyar előírásokat.

A gyártás ellenőrzése

A kapott általános iratminta alapján a gyártónak gyártás egyedi körülményeihez igazodó üzemi gyártásellenőrzést kell kidolgozni, bevezetni, működtetni. A fentiek szerint a szolgáltatott rendszergazdai dokumentumok jól kidolgozottak, de a gyártók nagy részének külön képzés nélkül nagy gondot okozhat a dokumentumok kezelése és nyilvántartása. A törvényes kellékek nem teszik teljes mértékben lehetővé a nyomon követhetőséget és az előírások szerinti gyártói teljesítést. ■

További információk (Irodalomjegyzék)

- [1] 89/106/EGK Építési Termék Irányelv (CPD)
- [2] 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről – Építési Törvény (ÉTV)
- [3] 3/2003. (I. 25.) BM–GKM–KvVM együttes rendelet az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőségigazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól
- [4] 1999/93/EK Európai Közösségek Bizottsága határozata (1999. január 25.)
- [5] MSZ EN 14351-1:2006: Ablakok és ajtók. Termékszabvány, teljesítőképességi jellemzők. 1. rész: Tűzálló és/vagy füstgátló tulajdonság nélküli ablakok és külső bejárati ajtók.
- [6] EN 14351-1:2006+A1:2010:E: Ablakok és ajtók. Termékszabvány, teljesítőképességi jellemzők. 1. rész: Tűzálló és/vagy füstgátló tulajdonság nélküli ablakok és külső bejárati ajtók. (Kiegészített szabvány angol változata)